

Sag C-723/23 [Amilla]ⁱ**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

28. november 2023

Forelæggende ret:

Juzgado de lo Mercantil n.º 3 de Gijón (Spanien)

Afgørelse af:

13. oktober 2023

Sagsøger:

Agencia Estatal de la Administración Tributaria

Sagsøgte:

VT

UP

Hovedsagens genstand

Konkursbehandling – anmodning fra den konkursramte skyldner (sagsøgte i denne sag) om gældssanering af uindfriet gæld – indsigelse fra en af kreditorerne (sagsøgeren i denne sag) mod, at denne gældssanering bevilges – grundlaget for indsigelsen: det forhold, at skyldneren er blevet erklæret at være en berørt person i forbindelse med kvalificeringen af en tredjemands konkurs som en culpøs konkurs

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Anmodning om præjudiciel afgørelse vedrørende gyldighed/fortolkning – artikel 267 TEUF – foreneligheden mellem nationale bestemmelser og direktiv (EU) 2019/1023 – 79. betragtning til og artikel 20 og 23 i direktiv 2019/1023 – begrebet om og rækkevidden af adfærd fra skyldnerens side, hvorved denne har handlet

ⁱ Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

uhæderligt eller i ond tro – princippet om fuld gældssanering – procedure for en ny chance: subjektive undtagelser over for objektive undtagelser

Præjudicielle spørgsmål

1. Skal artikel 23, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1023 af 20. juni 2019 om rammer for forebyggende rekonstruktion, gældssanering og udelukkelse og om foranstaltninger med henblik på mere effektive procedurer for rekonstruktion, insolvensbehandling og gældssanering og om ændring af direktiv (EU) 2017/1132 (rekonstruktions- og insolvensdirektivet) fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national bestemmelse såsom artikel 487, stk. 1, nr. 4, i den konsoliderede tekst til Ley Concursal (konkursloven), som ændret ved Ley 16/2022 (lov 16/2022) af 5. september 2022, idet sidstnævnte bestemmelse inkluderer skyldnerens handlinger over for tredjemænds kreditorer, som er forskellige fra dem, der er opført på listen over kreditorer i forbindelse med vedkommendes egen konkurs som fysisk person, i begrebet adfærd fra skyldnerens side, hvorved denne »har handlet uhæderligt eller i ond tro«?

2. Er artikel 487, stk. 1, nr. 4, i den konsoliderede tekst til konkursloven, som ændret ved lov 16/2022 af 5. september 2022, forenelig med artikel 20 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1023 af 20. juni 2019 om rammer for forebyggende rekonstruktion, gældssanering og udelukkelse og om foranstaltninger med henblik på mere effektive procedurer for rekonstruktion, insolvensbehandling og gældssanering og om ændring af direktiv (EU) 2017/1132 (rekonstruktions- og insolvensdirektivet), henset til at førstnævnte bestemmelse fastsætter en undtagelse i forbindelse med proceduren for en ny chance, som forhindrer, at denne procedure fører til fuld gældssanering?

3. Er artikel 487, stk. 1, nr. 4, i den konsoliderede tekst til konkursloven, som ændret ved lov 16/2022 af 5. september 2022, forenelig med artikel 20, stk. 2, i og 79. betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1023 af 20. juni 2019 om rammer for forebyggende rekonstruktion, gældssanering og udelukkelse og om foranstaltninger med henblik på mere effektive procedurer for rekonstruktion, insolvensbehandling og gældssanering og om ændring af direktiv (EU) 2017/1132 (rekonstruktions- og insolvensdirektivet), henset til at den nationale bestemmelse ikke tager hensyn til skyldnerens individuelle situation, idet den fastsætter en objektiv undtagelse, uden mulighed for, at de spanske retsinstanser kan vurdere de subjektive omstændigheder, der gør sig gældende for en skyldner, som indtræder i proceduren for en ny chance?

Anførte EU-retlige forskrifter

79. betragtning til og artikel 20 og 23 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1023 af 20. juni 2019 om rammer for forebyggende rekonstruktion, gældssanering og udelukkelse og om foranstaltninger med henblik på mere

effektive procedurer for rekonstruktion, insolvensbehandling og gældssanering og om ændring af direktiv (EU) 2017/1132 (rekonstruktions- og insolvensdirektivet)

Anførte nationale forskrifter

Real Decreto Legislativo 1/2020, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (kongeligt lovdekret 1/2020 af 5.5.2020 om godkendelse af den konsoliderede tekst til konkursloven), som ændret ved Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023, de 20 de junio de 2019 (lov 16/2022 af 5.9.2022 om ændring af den konsoliderede tekst til konkursloven med henblik på gennemførelsen af direktiv (EU) 2019/1023 af 20.6.2019 (herefter »konkursloven«)

Navnlig:

Konkurslovens artikel 486

Konkurslovens artikel 487, stk. 1, nr. 4

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 I den foreliggende sag har AGENCIA ESTATAL DE LA ADMINISTRACIÓN TRIBUTARIA (det statslige skatte- og afgiftsforvaltningsorgan, herefter »AEAT«) som kreditor ved et søgsmål anlagt i forbindelse med konkursbehandlingen af den fysiske person VT gjort indsigelse mod denne skyldners anmodning om gældssanering af uindfriet gæld. Begrundelsen for AEAT's indsigelse er, at den omstændighed, der er omhandlet i artikel 487, stk. 1, nr. 4, i konkursloven efter ændringen heraf ved lov 16/2022 af 5. september 2022, gør sig gældende for VT. I henhold til konkurslovens artikel 487, stk. 1, nr. 4, kan en skyldner, som er en fysisk person, ikke bevilges gældssanering af uindfriet gæld, hvis vedkommende i en periode på ti år forud for sin anmodning om gældssanering i en dom om kvalificeringen af en tredjemands konkurs, hvorved denne konkurs blev kvalificeret som en culpøs konkurs, er blevet erklæret at være en berørt person. Imidlertid kan skyldneren bevilges gældssanering, såfremt denne på tidspunktet for indgivelsen af anmodningen om gældssanering af uindfriet gæld fuldt ud har opfyldt det ansvar, der påhviler vedkommende.
- 2 De faktiske omstændigheder, der er relevante for tvisten i den foreliggende sag, kan sammenfattes således:
- 3 I forbindelse med konkursbehandling nr. [1] og [2], som vedrører henholdsvis det erhvervsdrivende selskab BLANCO Y NARANJA, S.L., og det erhvervsdrivende selskab MALVA Y NARANJA, S.L., og ved dom afsagt af Juzgado de lo Mercantil número 3 de Oviedo (handelsret nr. 3 i Oviedo) med sæde i Gijón

henholdsvis den 23. november 2020 og den 20. april 2021 blev begge selskabers konkurser kvalificeret som CULPØSE.

- 4 VT og hans hustru UP var solidariske direktører for disse to erhvervsdrivende selskaber. Derfor blev VT og UP, ud over at de nævnte erhvervsdrivende selskabers konkurser blev kvalificeret som culpøse, identificeret som **berørte personer i forbindelse med kvalificeringen af de førnævnte konkurser som culpøse konkurser**. Som følge heraf blev VT og UP ved de to domme pålagt en række sanktioner: i) forbud mod at administrere fremmed ejendom og mod at repræsentere eller administrere en person i en løbende periode, ii) fortabelse af enhver ret, de havde som insolvenskreditorer eller i massen, iii) samlet og solidarisk idømmelse af VT og UP til at betale formueunderskuddet – 280 468,64 EUR for så vidt angår det erhvervsdrivende selskab BLANCO Y NARANJA, S.L., og 62 035,91 EUR for så vidt angår det erhvervsdrivende selskab MALVA Y NARANJA, S.L. – og iv) betaling af sagsomkostningerne.
- 5 Der blev iværksat appel ved Audiencia Provincial de Asturias (den regionale domstol i Asturien, Spanien) til prøvelse af begge domme i første instans. Disse appeller blev afgjort ved domme afsagt af første afdeling ved den nævnte Audiencia Provincial de Asturias (den regionale domstol i Asturien) henholdsvis den 8. marts 2022 og den 1. marts 2022. Ved de to domme blev i) kvalificeringen af begge erhvervsdrivende selskabers konkurser som CULPØSE opretholdt, ii) VT og UP blev fortsat identificeret som **berørte personer i forbindelse med kvalificeringen af disse konkurser som culpøse**, og iii) det forbud, der var nedlagt over for VT og UP, samt varigheden heraf, fortabelsen af rettigheder og den samlede og solidariske idømmelse af sanktioner mod disse berørte personer blev opretholdt (den første af de to domme fastsatte en nedsættelse af det beløb, som VT og UP var blevet tilpligtet at betale for formueunderskuddet, fra 280 468,64 EUR til 169 084,24 EUR; den anden af disse domme opretholdt derimod det beløb, som VT og UP var blevet tilpligtet at betale). Appellanterne blev ved begge domme tilpligtet at betale sagsomkostningerne i anden instans.
- 6 Da VT havde vanskeligt ved at indfri sin gæld, forsøgte han i sin egenskab af fysisk person, der var iværksætter, at indgå et udenretsligt forlig om betaling med sine kreditorer og indgav en anmodning herom til Cámara de Comercio de Gijón (handelskammeret i Gijón).
- 7 Det var ikke muligt at indgå et sådant udenretsligt forlig om betaling, hvorfor insolvensbehandleren for VT indgav en anmodning ved Juzgado de lo Mercantil número 3 de Oviedo (handelsret nr. 3 i Oviedo) med sæde i Gijón om, at VT blev erklæret konkurs.
- 8 Den 21. januar 2020 blev den fysiske person VT erklæret konkurs ved kendelse afsagt af den nævnte ret.
- 9 Ved kendelse afsagt af samme ret den 8. februar 2021 blev VT's konkurs kvalificeret som en konkurs, **DER IKKE KUNNE FORUDESSES**.

- 10 VT anmodede om gældssanering af uindfriet gæld ved en skrivelse, som indgik til den nævnte ret den 2. februar 2023.
- 11 Repræsentanten for AEAT har udtrykkeligt gjort indsigelse mod denne anmodning om gældssanering – i henhold til og med henvisning til grundene i konkurslovens artikel 487, stk. 1, nr. 4. Insolvensbehandleren erklærede sig derimod enig i den konkursramte persons anmodning. Som følge af AEAT's indsigelse blev den foreliggende konkurssag indledt.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 12 Ifølge **AEAT** er den konkursramte skyldner (VT) omfattet af den undtagelse, der er fastsat i konkurslovens artikel 487, stk. 1, nr. 4, som ændret ved lov 16/2022 af 5. september 2022 med henblik på gennemførelsen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1023 af 20. juni 2019, eftersom han er blevet erklæret at være en berørt person i en dom, hvorved en tredjemands konkurs blev kvalificeret som culpøs, uden at denne skyldner fuldt ud har opfyldt sine forpligtelser.
- 13 Ifølge **den konkursramte skyldner, VT**, er han en skyldner, der har handlet i god tro over for »sine egne kreditorer«, idet han er blevet erklæret for at være en berørt person i forbindelse med konkurserklæringen af de juridiske personer, for hvilke han var solidarisk direktør, i sin egenskab af solidarisk hæftende kautionist. Han har endvidere gjort gældende, at det forhold, at en direktør har handlet i ond tro over for en tredjemands kreditorer, ikke begrænser skyldnerens adgang til gældssanering af vedkommendes gæld til sine kreditorer. Han er desuden af den opfattelse, at der i national lovgivning er fastsat et forbud mod gældssanering baseret på et objektivi ansvar, som ikke kan ændres, hvilket er i strid med den i direktivet omhandlede forbudsordning, som er baseret på et subjektivt ansvar, dvs. en ordning, hvorved der tages hensyn til de subjektive omstændigheder, der gør sig gældende for skyldneren, og som gør det muligt at fastslå, om en skyldner har handlet uhæderligt. Dette er ikke muligt med den nuværende nationale bestemmelse, således som den er blevet gennemført. Han er endvidere af den opfattelse, at den gældende spanske bestemmelse er mere restriktiv end den tidligere affattelse, som fremgik af konkursloven. Den tidligere affattelse af artikel 487 indeholdt ikke den begrænsning, der nu fremgår af stk. 1, nr. 4. Dette har medført, at den nye bestemmelse er blevet en sanktionsbestemmelse, hvilket ifølge VT medfører, at den ikke finder anvendelse på skyldnere, som har anmodet om konkurs før dens ikrafttrædelse, eftersom det ifølge VT er i strid med den spanske forfatning at anvende en sanktionsbestemmelse med tilbagevirkende kraft på faktiske omstændigheder, som forelå før dens ikrafttrædelse.
- 14 **Insolvensbehandleren** har gjort gældende, at skyldneren i henhold til den nationale lovgivning ikke kan anses for at have handlet uhæderligt eller i ond tro over for kreditorerne på tidspunktet for gældens stiftelse, under konkursbehandlingen eller i forbindelse med betalingen af gælden. Hele den gæld,

der ønskes saneret, hidrører fra de to selskaber, hvor skyldneren og hans hustru UP var selskabsdeltagere, solidariske direktører og solidarisk hæftende kautionister, hvorfor de næppe kan have handlet uhæderligt på tidspunktet for gældens stiftelse, under konkursbehandlingen eller i forbindelse med betalingen af gælden. Idet VT selv anmodede om at blive erklæret konkurs, har de allerede mistet hele deres formue, som måtte afvikles for at indfri fordringer, hvorfor skyldneren er omfattet af de subjektive omstændigheder, som er en betingelse for at opnå gældssanering. Insolvensbehandleren er endvidere af den opfattelse, at overgangsbestemmelse 1, stk. 3, nr. 6, i lov 16/2022, hvorefter denne lov finder anvendelse på anmodninger om gældssanering af uindfriet gæld, som indgives efter dens ikrafttrædelse (som fandt sted den 26.9.2022), er forfatningsstridig, eftersom denne bestemmelse tilsidesætter den spanske forfatnings artikel 9, stk. 3, som fastsætter princippet om forbud mod tilbagevirkende kraft af bestemmelser, der pålægger strengere sanktioner eller begrænser individuelle rettigheder, og retssikkerhedsprincippet.

- 15 Hvad angår behovet for at indgive en anmodning om præjudiciel afgørelse til Den Europæiske Unions Domstol vedrørende den mulige uforenelighed mellem konkurslovens artikel 487, stk. 1, nr. 4, og direktiv (EU) 2019/1023 (et spørgsmål, som den forelæggende ret har drøftet med parterne), har **AEAT** modsat sig indgivelsen, i det væsentlige med den begrundelse, at der ikke foreligger en tilsidesættelse af direktiv 2019/1023, eftersom den opregning, der fremgår af direktivets artikel 23, stk. 4, ikke er udtømmende, og idet dette direktiv ikke finder anvendelse på fysiske personer, som ikke er iværksættere. Ifølge **den konkursramte skyldner** tilsidesætter den nationale bestemmelse artikel 20 og artikel 23, stk. 1, i og 79. betragtning til direktivet. **Insolvensbehandleren** har erklæret sig enig i indgivelsen af anmodningen om præjudiciel afgørelse med den begrundelse, at den omtvistede bestemmelse – konkurslovens artikel 487, stk. 1, nr. 4, som ændret ved lov 16/2022 af 5. september 2022 – er i direkte strid med indholdet af artikel 23 i direktiv 2019/1023.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 16 Direktivets artikel 23 tillader medlemsstaterne at opretholde eller indføre bestemmelser, der nægter eller begrænser adgangen til gældssanering, hvis iværksætteren har handlet uhæderligt eller i ond tro »over for kreditorer«. I den foreliggende sag vedrører de undtagelser, der er fastsat i national ret, herunder den, der fremgår af konkurslovens artikel 487, stk. 1, nr. 4, de tilfælde, hvor den nationale lovgiver finder, at skyldneren handler uhæderligt eller i ond tro, hvilket rejser tvivl om, hvorvidt denne bestemmelse er i overensstemmelse med EU-direktivet, eftersom den EU-retlige bestemmelse synes at henvise til adfærd fra skyldnerens side, hvorved denne har handlet uhæderligt eller i ond tro over for sine kreditorer, ikke over for en tredjemands kreditorer, selv om skyldneren var ansvarlig over for disse i sin egenskab af solidarisk direktør og solidarisk hæftende kautionist, navnlig når skyldnerens konkurs som fysisk person er blevet kvalificeret som en konkurs, DER IKKE KUNNE FORUDSES.

- 17 Den forelæggende ret er derfor i tvivl om, hvorvidt udtrykket »kreditorer«, som anvendes i direktivets artikel 23, stk. 1, alene henviser til kreditorerne for den skyldner, der indgår i en procedure for gældssanering af uindfriet gæld, eller om begrebet »kreditorer« i den EU-retlige bestemmelse også omfatter en tredjemands kreditorer i forbindelse med skyldnerens gældssanering som fysisk person.
- 18 I den foreliggende sag giver kvalificeringen af konkurserne for to tredjemænd, selskaberne BLANCO Y NARANJA, S.L., og MALVA Y NARANJA, S.L. (hvor den konkursramte skyldner var solidarisk direktør sammen med sin hustru UP), anledning til tvivl om, hvorvidt de kreditorer, hvortil direktivets artikel 23, stk. 1, henviser, alene er kreditorerne for skyldneren som fysisk person i forbindelse med dennes konkurs, eller om dette begreb også omfatter en tredjemands kreditorer.
- 19 Det første spørgsmål, der forelægges for Domstolen, er derfor, om begrænsningen af eller undtagelsen fra en skyldners adgang til gældssanering af uindfriet gæld til vedkommendes egne kreditorer også omfatter en tredjemands kreditorer, og om dette er foreneligt med det generelle begreb »kreditorer«, som anvendes i direktivets artikel 23, stk. 1. Med andre ord: Omfatter begrebet »adfærd, hvorved der er handlet uhæderligt eller i ond tro«, som anvendes i direktivets artikel 23, adfærd fra skyldnerens side over for kreditorer, som er forskellige fra dem, der er opført på listen over kreditorer i forbindelse med vedkommendes egen konkurs som fysisk person?
- 20 Det præjudicielle spørgsmål forelægges derfor med henblik på, at Den Europæiske Unions Domstol kan give en begrundet besvarelse vedrørende fortolkningen af den anførte bestemmelse i direktivet ved at undersøge, om den nationale lovgivning, nærmere bestemt konkurslovens artikel 487, stk. 1, nr. 4, er forenelig med Domstolens fortolkning af begrebet kreditorer i direktivets artikel 23, stk. 1, og dermed om denne nationale bestemmelse er i overensstemmelse med eller i strid med rekonstruktions- og insolvensdirektivet.
- 21 For det andet er det i den foreliggende sag ikke muligt at indtræde i en procedure, som kan føre til fuld gældssanering, eftersom anvendelsen af undtagelsen i konkurslovens artikel 487, stk. 1, nr. 4, er til hinder for, at skyldneren som fysisk person har adgang til proceduren for fuld gældssanering som fastsat i direktivets artikel 20, idet denne bestemmelse kræver, at vedkommende hæfter over for en tredjemands kreditorer, og dermed begrænser eller hindrer muligheden for at opnå fuld gældssanering af gælden til vedkommendes kreditorer.
- 22 Derfor ønskes det oplyst, om konkurslovens artikel 487, stk. 1, nr. 4, er forenelig med direktivets artikel 20. Er den undtagelse, der er fastsat i den nationale lovgivning, forenelig med EU-retten for så vidt angår en procedure, som kan føre til fuld gældssanering?
- 23 Endvidere kræver den ordning for adgang til fuld gældssanering, som er fastsat i den EU-retlige bestemmelse, at denne adgang er baseret på skyldnerens subjektive omstændigheder, dvs. vedkommendes individuelle situation, idet direktivets

artikel 20, stk. 2, som retlige eller administrative kriterier ved den subjektive vurdering af skyldnerens omstændigheder fastsætter, at forpligtelsen til tilbagebetaling står i forhold til iværksætterens indkomst og aktiver, som kan gøres til genstand for udlæg eller er disponible i gældssaneringsperioden. I det foreliggende tilfælde tager den nationale bestemmelse ikke hensyn til skyldnerens individuelle situation, idet den undtagelse, der er fastsat i konkurslovens artikel 487, stk. 1, nr. 4, derimod er objektiv, uden mulighed for, at de spanske retsinstanser kan vurdere de subjektive omstændigheder, der gør sig gældende for en skyldner, som indtræder i proceduren for en ny chance som omhandlet i 79. betragtning til direktivet.

- 24 Kan det forhold, at skyldneren er en berørt person i forbindelse med kvalificeringen af en tredjemands konkurs som culpøs, i henhold til EU-retten anses for at udgøre adfærd fra skyldnerens side, hvorved denne har handlet uhæderligt eller i ond tro, hvis der i den nationale lovgivning ikke indføres kriterier, hvorefter retterne kan foretage en subjektiv vurdering af denne adfærd fra en skyldner, hvis konkurs som fysisk person er blevet kvalificeret som en konkurs, der ikke kunne forudses?
- 25 Henset til at retterne i medlemsstaterne kan forelægge Domstolen spørgsmål om fortolkningen eller gyldigheden af EU-retten, hvis de skønner, at en afgørelse herom fra Domstolen er nødvendig, før de afsiger deres dom, jf. artikel 267, stk. 2, TEUF, og henset til, at en præjudiciel forelæggelse bl.a. kan være særlig nyttig, når der for den nationale ret rejses et nyt fortolkningsspørgsmål, som er af almen interesse for EU-rettens ensartede anvendelse, eller når det ikke ser ud til, at gældende retspraksis kan tilvejebringe den fornødne afklaring med hensyn til nye retlige eller faktiske omstændigheder, indgiver den forelæggende ret denne anmodning om præjudiciel afgørelse til Domstolen med henblik på at kunne træffe afgørelse om tvisten i hovedsagen.